18/01/2021

О. Гојко Перовић: Ево неких разлога да се (не свађамо, или да се бар) боље разумијемо

У паузи савремене црногорске игре, диобе на ”бјелаше” и ”комите”, те на ”четнике” и ”партизане” (која је ваљда замијенила ону стару добру са каубојима и индијанцима), покушаћу да направим диобу (раздвајање) истине од лажи:

1. Епархије СПЦ у Црној Гори у потпуности су, у сваком погледу (вазда биле) укључене у порески, катастарски и правни поредак државе Црне Горе. Ни мање ни више него што су у тај поредак укључена друга правна и физичка лица у ЦГ. Нико и никада, укључујући и комунисте до 1990, па и режиме краљевине Југославије и претходно краљевине и књажевине Црне Горе, није тражио ”регистрацију” Цркве пред државом. Није – јер су сви ти режими имали Цркву (свако на свој начин) административно ”евидентирану” (заведену у књиге = препознату = нотирану) као правно лице које је држава ту затекла, и које постоји прије доношења државних прописа (Устав, закони, акта...).

Тек 1974. године ми у Црној Гори добијамо први Закон о премјеру и катастру земљишта. (!!) А 1984. имамо Закон о премјеру, катастру и уписима права на

непокретностима. Та два закона су јасно прописала поступак уписа нечије имовине у државне књиге. (2000. и 2007. донијета су још два закона из ове области.) Тако је сваки упис црквене имовине урађен по законом прописаном поступку који се није односио само на Цркву, него и на све власнике имовине у ЦГ. И пазите сад ово: 20. 10. 1987. тадашњи републички органи СР ЦГ, Секретаријат за финансије и Управа за геодетске имовинско-правне послове (претече данашњих Министарства финансија и Управе за некретнине) издали су акт којим се даје упутство за примјену Закона из 1984. Ту стоји да се ”за сву имовину православне вјероисповјести као власник пише Митрополија црногорско-приморска” (која је и тада, као и данас, била саставни дио СПЦ) као што се сугерише да се за имовину римокатоличке и исламске вјероисповијести уписују власници Арцибискупија барска и Примасија српска и Бискупски ординаријат Котор, односно Исламска заједница у Црној Гори.

Дакле, што се тиче ”фамозног” уписа црквене имовине 90-их, његову правну ваљаност СПЦ је ставила на тест пред црногорске судове – и имамо пресуду Управног суда Црне Горе из 2011. и њој сходно Рјешење Управе за некретнине Црне Горе из 2015. (уз учешће у поступку тадашњег министарства финансија црногорске Владе) да су приговори на рачун тих уписа – неосновани. А када је у питању правна основа да се имовина православних храмова упише на Митрополију – ево имамо је и прије 90-их.
2. Нити један православни сакрални објекат (црква, манастир или други црквени објекат) у Црној Гори, није уписан у катастарске црногорске књиге на начин да је њен власник било која правна адреса изван Црне Горе. Власници су епархије или њихове институције, које своје сједиште имају у Црној Гори. Ништа од духовног и културног блага Црне Горе, ни на који начин, не припада другој држави. Е сад, потребна је пажња, али и неко основно знање о теми, да усвојимо и разумијемо чињеницу да држава не мора (ако већ није) и не смије (ако већ нема доказе да јесте) бити власник црквене имовине која се налази на њеној територији, и која имовина (несумњиво) подлијеже законима те исте државе. Дакле, моја имовина, твоја имовина, црквена имовина – подлијежу државним законима (нпр. Закон о заштити културних добара, Закон о државном премјеру и катастру…) али њихов власник није држава. Уколико за то не постоје супротни докази које може препознати овдашњи црногорски земаљски суд…

Власник имовине СПЦ у самој Србији – није држава Србија, па како би то онда Србија могла бити власник сакралних објеката у Црној Гори?

3. Да ли СПЦ има своје сједиште изван Црне Горе? Има. Има га и

Римокатоличка црква. Има га и овдашња државна власт. Смета ли нашој држави што се стандарди овдашњег правног, политичког и друштвеног живота не прописују у Подгорици и на Цетињу, него у Бриселу? Има ли неко проблем са тим што црногорска младост иде са оружјем у Авганистан, противно вољи убједљиве већине црногорских грађана али у складу са потребама иностраних војно-политичких центара? Како звучи податак да против војног ангажовања европских земаља на Блиском истоку можете чути гласније протесте у центру Лондона него усред Црне Горе? Када правимо путеве или кад отварамо школе коначан ”пријем радова” врше представници ЕУ а не наша државна администрација. Па, смета ли то коме? А овамо се као окупација државе представља административна повезаност Цетињске митрополије са Београдом, Москвом и Цариградом? Иако је веза наше државе са Бриселом стара пар деценија, а ове црквене везе трају стољећима.

4. Да ли је некада (икада) у својој историји Православна Црква на територији Црне Горе била организационо одвојена од других православних центара у околни и уопште на свијету? Јесте. Од укидања Пећке Патријаршије 1766. па све до њеног обновљења 1920. Све прије 1766. цетињске митрополите (и херцеговачке, попут Светог Василија Острошког, слава му и милост) хиротонисали су пећки патријарси. Али и у овом поменутом међупериоду, када се Црква у Црној Гори у бројним документима назива и аутокефалном – нема озбиљнијег трага од неке, формално-правне црквене самосталности. Зашто то кажем? Ни једног нашег црногорског црквеног поглавара у том периоду нијесмо могли да сами хиротонишемо, на нашој црногорској територији. Већину црквених књига, одежди и сасуда добијали смо из Русије или из Аустроугарске. Управници Богословије на Цетињу, као и већи број њених наставника, били су извањци… Новац за отварање цетињске богословије и Дјевојачког института на Цетињу стигао је из царске касе руског двора. А одобрење (!!) плана и програма средње богословске школе у нашој ”аутокефалној” цркви дао је Свети Синод Руске цркве у Санкт Петербургу, на молбу књаза Николе (од 17. јула 1869.). Е сад не знам хоћу ли бити проглашен за четника ако кажем да је поред одобрења Руског Синода, за Устав Цетињске богословије књаз Никола тражио додатни ”преглед и одобрење” митрополита Михаила Јовановића из Београда? Онога истог београдског митрополита који је написао службе (текст богослужења које се врши на празник неког Светитеља) Светом Петру Цетињском и Светом Стефану Пиперском?

Разумијем симпатије и дијелим са многима историјску носталгију за временом ”прије 1918.”, али хајде да то вријеме сагледамо у потпуности. Како називе и

наслове из тог времена, тако и тадашњи садржај духовног живота Црногораца. Овим ја не омаловажавам статус наше Цркве у времену прије 1918. него браним од омаловажавања њено свештенство које је (ама сви до једног) наставило да службује у уједињеној СПЦ, и крај живота дочекало у тој и таквој служби. Ако нам је неко ”укинуо” Цркву 1918. – онда су ти људи издајници и кукавице! (Како се не нађе ни један да скине ту мантију и да одбије службу у ”окупаторској” цркви?) А ако је самосталност наше Цркве прије 1918. била привременог карактера, без дубљег коријена и разлога у природи те Цркве и у свијести самог народа – онда су ти свештеници били – прави, часни свештеници.

5. Садашња СПЦ у Црној Гори оптужује се са разних буџетских адреса бившег режима како у наш менталитет и идентитет уноси ”стране” елементе и некакву ”окупациону” идеологију попут: светосавља, косовског завјета и тробојки?!

Ајмо овако: Члан 28 садашњег Закона о државним симболима Црне Горе каже да државни и војни симболи Књажевине Црне Горе и Краљевине Црне Горе, симболи Народне Републике Црне Горе и Социјалиситичке Републике Црне Горе и симболи Републике Црне Горе утврђени Законом о Грбу и Застави Републике Црне Горе (Службени лист РЦГ, број 56/93) уживају заштиту, као и државни симболи утврђени овим законом.

Тробојку као национални, државни колорит црногорске монархије дефинише Устав Књажевине из 1904. Па ако не желимо да кршимо актуелни Закон о државним симболима најмање што се од нас очекује јесте то да тробојку не проглашавамо окупаторском! Упечатљивије од тог историјског документа тробојку као црногорски ”бренд” дефинише црногорска народна ношња. Да смо могли ону скулптуру на улазу у Подгорицу са Цетиња обојити у аутентичне боје, имали бисмо двије тробојке, једну на другој, као украс главног града. А ако се неко пита шта ће нам „4 С“ на тој тробојци, ја таквог питам, чија је ово историја (историја Србије или историја Црне Горе):

У чланку „Гласа Црногораца“, у броју четвртом, од 26. јануара 1902. године, на страни првој стоји извјештај о прослави Савиндана у Подгорици:

„Подгорица, 14. јануара 1902. (Светосавска прослава). Сваке године обавља се ова прослава како по свој Црној Гори тако и у Подгорици на најсвечанији начин. На дан Св. Саве, послье св. летургије из цркве, кроз варош, ишла је свечана литија“. Украшеност сале подгоричке Основне школе у којој се изводила прослава, описује карактеристичне детаље овако: „У прочељу

намјештена бјеше икона Св. Саве највишег формата, око које са обадвије стране се вијаху четири слова С, састављена од зеленог ловоровог листа, које свакоме у очи падаху и радо их читаху и објашњаваху: Само слога Србина спасава; наспрема иконе Св. Саве стојала је слика Његовог Кр. Височанства Господара, око које се читаху од ловорике састављена слова: Ж. К. Н. И. Школа је била дупке пуна народа оба пола, који је у најбољем реду улазио и остао на својим мјестима до свршетка свечаности“. Светосавље није љотићевско-николајевска идеолошка новотарија са почетка 20. вијека, него његовање култног (богослужбеног), интелектуалног и умјетничког сјећања на лик Светог Саве као зачетника (или пресудног уобличитеља) аутентичне наше народне црквене, законодавне и просветне дјелатности на овим просторима. И такво светосавље је његовано у Црној Гори вјековима, а од кад постоје савремене школе (од 1834) -прослављано је као школска слава.

И наравно, све ово што сам издвојио, нијесам радио са намјером да промовишем било какав монопол СПЦ у односу на припаднике других вјера, или у односу на агностике или атеисте. Данас живимо у држави грађанских начела и било који становник Црне Горе има право да појединачно или удружен са другим истомишљеницима формира сопствени религиозни живот, и мимо канона и мимо традиције Православне Цркве, овдје у Црној Гори. Али ако је ријеч о православљу, оно има право (бар онолико колико то има и државна управа) да живи у зони секуларног (одвојеног од државе) и да се заснива на поштовању неких утврђених правила. Не треба нам монопол СПЦ у Црној Гори, али нам треба монопол тих утврђених правила.

Имамо једну државу Црну Гору, и на њеној територији не могу важити правила неких других држава, иако овдје живе различити народи и разнородне културе. Нити људи који нијесу ”за ову или ону власт” имају комоцију да не поштују законе државе. Е па, иста је ситуација унутар Цркве и њених канона, када се ради о људима који нијесу истомишљеници ”попова” и ”официјелне црквене политике”.

И оно што је најважније, и због чега сам све ово и написао: толики истомишљеници ”попова” међу грађанима Црне Горе, нијесу ни окупатори ни непријатељи Црне Горе. Бар на ”црногорство” и на родољубље нико не смије да има монопол.
mitropolija.com